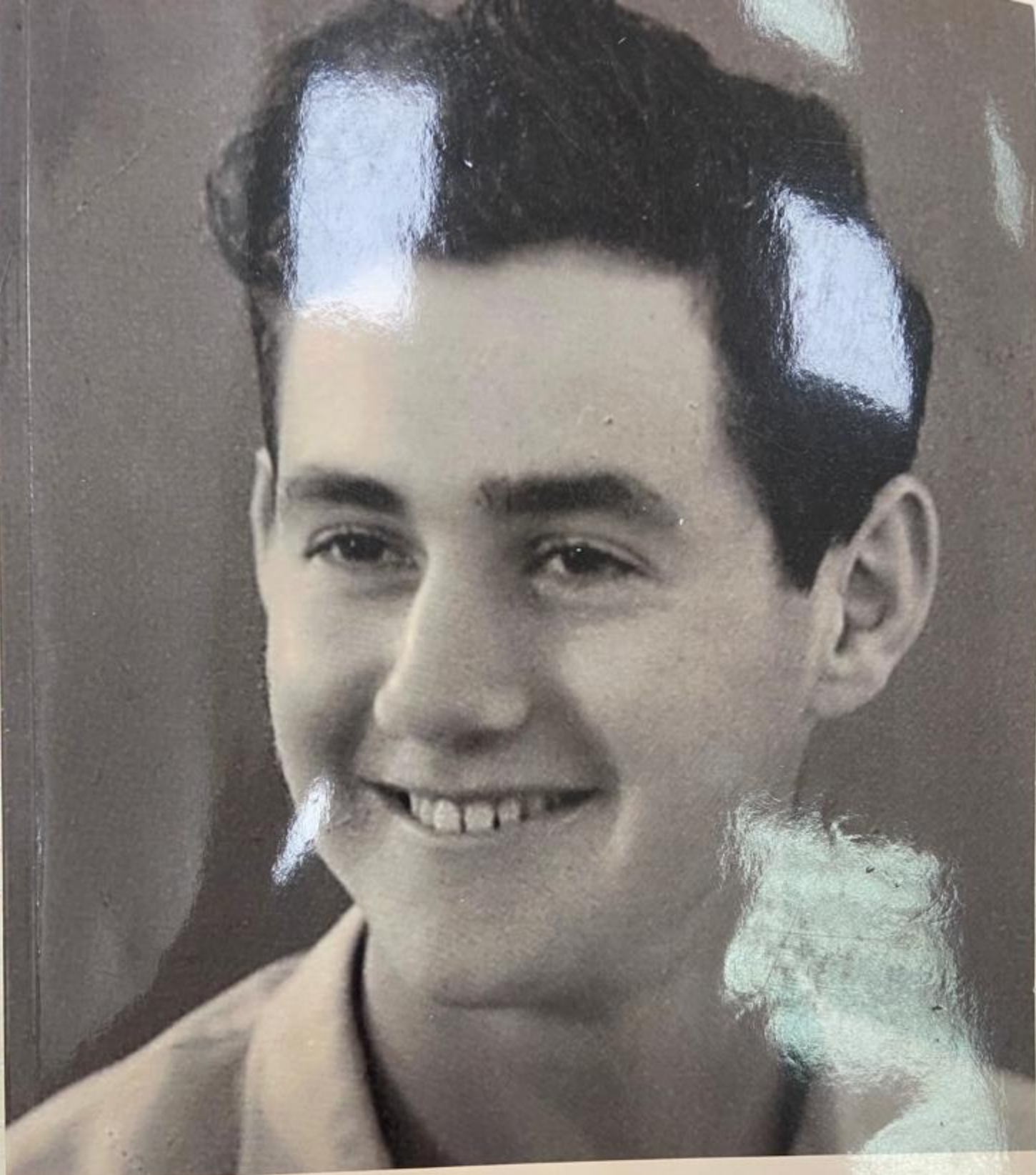

אמנון ליבוביץ'

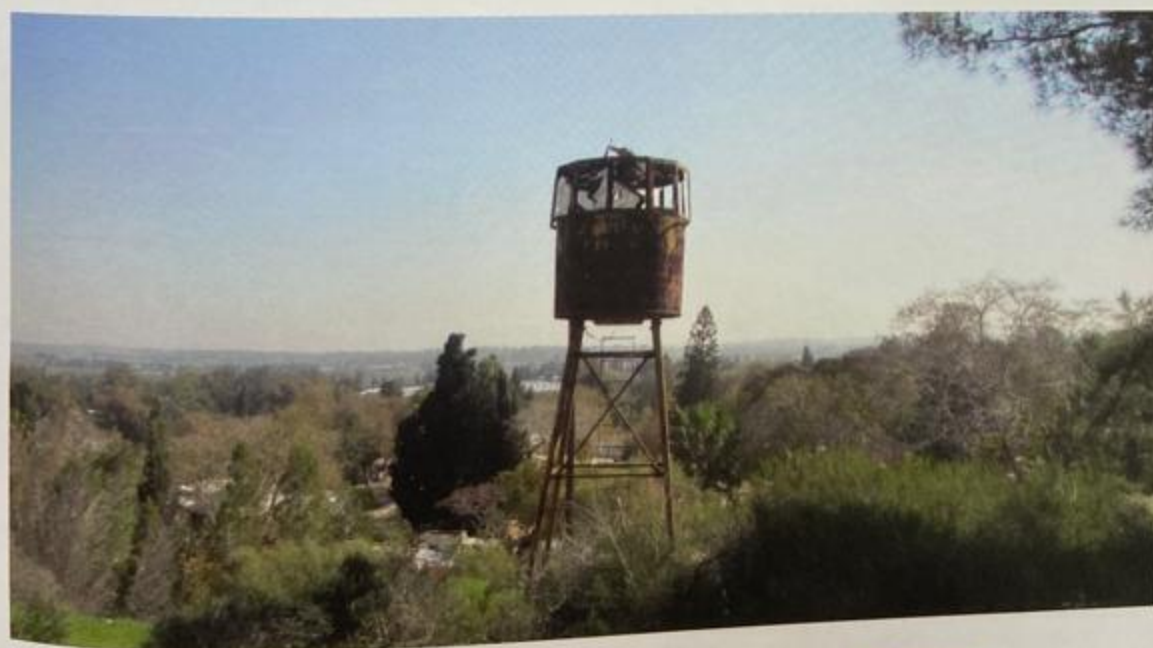
1930 - 1948

כתב וערך: ד"ר גדעון לבב, 2018

תמונה 74 - אנדרטת הזיכרון בקיבוץ ארז.

תמונה 75 - מגדל השמירה הישן בקרבת אתר ההנצחה.

המערכת על טריז ביח-חנן (15-22.10.1948)

ערב מבצע "יואב", המבצע שנועד לפרוץ את הדרך לנגב ולגרש את הפולש המצרי, הוטלו על הטיבת "פלמ"ח-יפתח" משימות בשערי הנגב הצפוני.

הנגב היה נצור, מוקדי השליטה החיוניים היו בידי האויב ששלט על צמתים, מישלטים ועל משטרת עידאק-סודן. הטיבת "יפתח" התארגנה במחנה צריפין, לאחר שורת קרבות קשים שהשתתפה בהם. העברת הכוחות דרומה נעשתה בשני מסלולים: האחד - הסתננות בין כוחות האויב בלילות והשני, הטסה במטוסי תובלה שהמריאו מתל-נוף ונחתו בשדה-התעופה המאולתר בקיבוץ רוחמה.

דיכוי הכוחות בדרום הביא לפריסה הבאה: הגדוד השלישי בואדי חסי - מדורות עד הכפר הערבי הוג'; הגדוד הראשון התפרס באזור משמר-הנגב-שוכל. בשלב הכתנות הבחין האויב בריכוזים והחל להפציע במטוסיו.

המשימה העיקרית של החטיבה הוטלה על הגדוד השלישי, בפיקודו של גדי אילת, כלל השתלטות על שורת מישלטים הסמוכים לכביש מגידל-עזה, סמוך לכפר הערבי בית חנוך. השתלטות זו אמורה היתה לאיים בניתוק הכוחות המצריים שחדרו צפונה עד אשדוד. הכוחות נעו מניר-עם ב-15.10.1948 ונעצו את הטריז. באותה עת פעל הגדוד הראשון וחיבל בגשרי הכביש ומסילת הברזל ליד דיר-סנייד סמוך ליד-מרדכי. תפיסת המישלטים התבצעה ללא התנגדות והחלה התחפרות והכשרת דרכי גישה. האויב העריך נכונה את משמעות השליטה על מישלטי הטריז, בעת שכוחותיו מצוים על ציר הפלישה צפונה והחשש הממשי לניתוק מהעורף הלוגיסטי.

המצרים לא השלימו עם המחלף והחלו בהפגזות כבדות של תותחים וכוחות שריון, תוך שימוש גם בשרפנלים, שהסבו לכוחותינו נפגעים רבים וחייבו היערכות והתחפרות רציניים יותר. אך נסיונות האויב לכבוש את מישלטי הטריז ולדחוק את כוחותינו, כשלו ואז החלו נסיונות המצרים לנסיגה דרך הכביש, נסיונות שעלו להם במחיר כבד - בהרוגים ובציוד.

כוחותינו עמדו בלחץ כבד ובלמו את התקפות האויב. בלחץ הנסיבות ובלית-ברירה פרצו המצרים דרך עוקפת לנסיגה דרך חוף הים, תוך חיפוי ארטילרי בלתי-פוסק. בהמשך כבשנו את הכפר בית-חנן והלחימה נפסקה עם כניסת ההפוגה לתוקפה ב-22.10.48.

במערכת זו נפלו:

17.10.48	רפאל גינזבורג	17.10.48	אביב ברזילי
20.10.48	אמנון ליבוביץ	17.10.48	אפרים אלמנור
21.10.48	יצחק בן-דוד	17.10.48	אשר מאיר
21.10.48	יהודה רב קליין	17.10.48	אלימזר בן-עמרם
21.10.48	דחאן מאיר	17.10.48	יעקב מסרי
		17.10.48	מנחם סובול

עם זכרו של אמנון, מאת אליעזר כהן

עם זכרו של אמנון

על אחד המשלטים החולשים על דרך עזה—מג'דל, אותם המשלטים שחרצו את גורלם של אויבינו בכל האזור הרחב המתפשט מנצנים דרומה בואך עזה, נפגע אמנון קשה ע"י כדור שפלס לו דרך בין ריאותיו. מאחר שנפצע לא נתיאש מחייו, וגם אנו עוד היינו חדורי תקוה כי החלם יחלים ועוד יתהלך בינינו. אך הנה התעברה מפה לאוזן הידיעה המרה: לא יכל אמנון למר המות וילקח מאתנו... זקוף קומה, משכמו ומעלה גבוה מכלם. כארז נאה התהלך בינינו, שקט היה כל הימים ולא הרבה פספס ובן התקיים הפסוק "מים שקטים חודרים עמוק". כי אכן חדר לעמקם של דברים, ורק במצאו לנכון אמר וגלה את מחשבותיו ולא הרבה דברים. חברים היו שומעים אותו, שותים בצמא את דבריו ועומדים היו

כלם על מהותו למרות שתיקתו: זה היה אחד מחברינו הטובים אשר לא יסוג אחור ביס צרה ומשבר. הוא היה חניך התנועה ומדריך בה ובא אלינו מתוך הכרה מעמיקה, זאת ידעו כלם.

זוכר אני שיחות עמו לפני המבצע. הוא רצה מאד להיות עם החברה, לשבת יחד אתם על אותו משלט מסוכן. היה זה אחר שחלה בקדחת, דבר שהרחיק אותו תקופה קצרה מכל שאר חברי הגרעין. עמדתי ונסיתי לשדלו ולהניאו מלצאת. רציתי שינוח עוד זמן מה בבסיס. אך הוא בשלו: הוא מוכרח לצאת עם החברה...

הנה הוא יוצא אתנו, חברי הכשרתו, למבצע הגדול ("מבצע יואב"). מה שמח למצוא לו במקצוע זה מקום נאות בין חבריו הלוחמים! לא אשכח את מראהו באותו יום קשה לכלנו על "משלט רפי". אותו יום הוטלו עלינו מאות פגזי-אויב והוא ישב ליד "חברו" מאז — מכשיר הקשר — ומלא את תפקידו בנאמנות. שקט ובוטח למרות ההפגזה האיומה, הקרבנות והמכנה, ישב הוא במשך שעות, העביר ומסר ידיעות על מצבנו, לא התרגש ולא נכשל בלשונו והיה בהופעתו הרבה מהמעורר והמרגיע. בבטחונו ובשקט הנפשי שלו סימל את האדם המבין היודע בעד מה הוא נלחם וכיצד עליו להלחם.

המלחמה שפלה ונבזית היא, אך בתוך המלחמה למד אתה להכיר חברים. את אמנון למדתי להכיר באותו יום. כשם שלא אשכח את מוראות אותו יום על "משלט רפי" כך לא אשכח את אמנון השקט, הבוטח והאמיץ.

אליעזר כהן

תמונה 71 - אסתר סלור

בהתייחדות עם זכר אמנו

כבר עמקו התלמים
שם אהבנו הלך ושוטט בשבילים.

דמותך הגבוהה
החיוך השוקט
כבר נדמו בלי שוב.

ג.
את התל שכסך
כבר הרוו הטללים
ועמוק בעפר
שם חבוי, שם טמון
החיוך העגום, צעדך המתון
כל השקט, הסותר
של אהל שלו.

המרחב, השדות
ויפי השקיעה
ישמרו בדממה
קברך.

סלור אסתר
חברה

א.

באהל הקט
היה שקט וטוב.
זוג מזרונים, מנורה וחום.
תקתק השעון בשקט ונועם
והיה מבטך

כה עצוב ונוגה
כך דברת בשקט
רקמת מסכת
של טוהר ונועם עתיד.
הבהבה המנורה
וחלפו השעות.

ב.

במשעול שצעדנו
עלו עשבים
האבק שם כסה
את שולי הדרכים.
בשדות מסביב

שיר "בהתייחדות עם זכר אמנו"

בהתמדה ובמאמצים, בכח רצונו העקשני הגיע למטרה אשר לקראתה חונך ולה חנך. הוא הצטרף לגרעין ההכשרה. רב היה הצער בסניף ובבית-ספר-ערב כשיצא את המושבה כי לכל היה אח ודואג. גם בחופשתו לא שכח את חבריו בתנועה ובבית הספר והיה מבקר אותם. שאל ימיני במותו אבדנו חבר יקר ואיש תנועה נאמן.

הרהורים

איך אפשר?... היתכן? הוא נהרג. כדור פלח את ריאותיו ויותר לא נראנו. הבחור הגבוה והחסון כברוש, החבר השקט בעל הקול החודר והמרגיע הלך מאתנו בעת מלוי תפקידו בפריצת הדרך לנגב.

אמנון היקר, איכה נפלת? לא אשכח את רצונך העז להשתתף עמנו בקרבות, לא אשכח את התנהגותך המופתית כקשר עת רעמו תותחים לידינו, לא אשכח את מבטיך המעודדים ששלחת לעבר חבריך הלוחמים, שעמדו בקרב גבורה מול אויבים העולים עליהם במספר ובכלי מלחמה.

...

באחד מימי הסתיו, בזמן שהותנו בכנרת, הגיע להכשרתנו עלם צעיר, גבוה וחסון. הוא אבה להצטרף אלינו. את עתידו רצה לבנות יחד אתנו בעבודה ובגאולת הארץ, רצה להיות חיי שויון ללא גיצול וללא דכוי. חזונו היה חזון התנועה בה התחנך: התישבות קבע על האדמה וחיי עבודה וחברה. גא היה שזכה להגשים במעשיו את חזון התנועה אשר על ברכיה התחנך ולהצטרף לאחד מגרעיניה. הוא היה נחבא אל הכלים, שנא את ה"שוין" והגאון. מי שהכירו ראה בו את דמות החבר הרצוי בחברה.

אמנון אהב את העבודה והיה מסור לה בכל לבו. כשם שהיה מבוסס בהכרתו — כן ידע לתרגם זאת לשפת המעשה.

...

השתתף בהרבה קרבות ובכיבושים. ידיו לא רפו ולא היה גבול למסירותו כלוחם. הוא היה שש אלי קרב בידעו שזוהי עתה חובת כלנו. גינת את המשתמשים מחובת לאומית ומצפונית שלא נענו לצו ולא באו למערכה. כי כזה היה אמנון: את כלו הקדיש למלוי החובות אשר כל נער עברי צריך למלאותן. בקרבות השתתף כאלחוטאי בשדה. היה בו כח סבל רב. ברגעים המכריעים ביותר בקרב ידע לשמור על עצמו ולא להתבלבל. את תפקידו בקרב מילא עד תום לשיעור רצון מפקדיר-מאזיני.

כל זאת עשה בזכות תכונותיו והכרתו אשר היו המצפן להתנהגותו.

אברהם רוקפלד

בחינו צנוע ושקט הלך בינינו וככה גם הלך מאתנו במוותו.
מי ימנע את כאבם של ההורים השכולים, הצמאים לכל מלה מדבריו האחרונים
של בנם. בהכירנו את הוריו של אמנון ידענו מהיכן באה לו אישיותו היפה
ודמותו הטובה.

— — — היה זה יום אחרון להיותנו בנגב. עלינו כמה חברים לקברות. הנה
קברו... תל עפר תחוח ומארך ושלט קטן ושחור: „אמנון ליבוביץ, נפל בִּי"ח תשרי
תש"ט — 21.10.48... עמדנו דוממים. ראינוהו בזכרונו, את מבטו הטוב וחיוכו
הבישני. נפרדנו במבטנו מאותה גבעה המעוררת זכרונות עגומים ומאותם תלים
מוכרים, והלכנו. — מה יפה חשתי אז אותו משפט משיר ידוע: „אמא, וכאשר
יקום שלום על קברותינו ושלום למולדת, תזכרי להם, אמא, כי השלום נקנה בדמם
של אלה שלא יחזרו עוד“.

שתי מיתות לאדם. מיתה ראשונה בנפלו, בעזבו את החיים, ומיתה שניה
במחשבתם של חברים, בדמות המתרחקת וצוללת. אל לנו לתת להם ולו, לחללינו,
לעזבנו בשנית. נזכרם תמיד בשמחות וביגונות.

אסתר סלור

אמנון נקטף ואינו

הכרתיו בסניף הנוער העובד בראשון לציון, אשר בו חונך וחנך. „אמנון
המדריך“ — כך נהגו חבריו וכל חברי הסניף לקרא לו. אמנון ידע לקשור קשר
אמין בינו לבין חניכיו בסניף, קשר אשר לא במהרה ינתק. היה מסור מאד
לחניכיו ובפרט לחניכיו שבבית-ספר-ערב של „הנוער העובד“ בו למדו לרוב
נערים עובדים, בני עדות המזרח, אשר נאלצו לצאת את בית הספר ולעבוד בעודם
צעירים לימים. אמנון היה מסור לסוג זה של נוער עזוב. לא פעם היה זועק
במועצת מדריכים: „עדיין לא חדרנו לכל פרברי המושבה. עלינו לרדת לפרברים
אלה ולהביא למועדון את כל הנוער הנמצא שם“. איש-שיח היה להם, לנערים.
לא פעם הייתי פוגש אותו בחבורת נערים עובדים באיזו פנה מפנות ראשון לציון,
כשהוא מספר להם על שלום-עליכם או על איזה סופר ומשורר אחר. וכשהצטרפת
כמאזין לאותה חבורה, שוב היית רואה את אותה ארשת הפנים התמימה, המלווה
חיך קל ובישני.

אפשר לומר בבטחון גמור, שאת רוב מחשבותיו בתקופה ההיא הקדיש
אמנון למועדון התנועה, לקשטו, לספריה אשר היתה תחת פקוחו ולחניכיו
אשר להם דאג ואותם חנך.

מדי ערב בערב כמעט היה מופיע לבית-ספר-ערב, משוחח עם הנערים
ומנעים לתלמידים ממיטב הזמירות בחלילו.

באולם נשארנו רק חברי הגרעין. ההמולה רבה, צחוק ושמחת מגזמים ומבעד לרעש מתגנבת מחשבה: „אולי זה העומד לידי עתה לא יהיה בק החיים מחר“...

רצון כה חזק לסבוע עמוק-עמוק פנימה את דמותו של כל חבר, כל מלת-פרידה, לחיצת-יד, חיוך... אך אין לתת למחשבות אלה להשתלט. צריך להאמין ולרצות.

בשטף הימים נפל חבר ועוד חבר ורבים יקרים וטובים. אנו מלוים אותם לקברות בצלע גבעה חשופה, המצמיחה שיחים דלים ופה ושם משחירות עמדות בודדות.

תלים מארכים ואלמים, יריות כבוד, עמידת דום, מלים מועטות ועצורות וזה הכל... זה הכל? ותו לא?... האמנם? הן רק תמול הלכנו יחדיו, שרנו בצותא לאור המדורה, האמנו יחד, ועתה כרת הכורת.

לא בכינו, אולי בחשאי נשרו מספר דמעות, אולי בפנים — נעשינו קשים וסגורים.

היה זה יום ככל אותם הימים העגומים בפרדס ליד בית-חנן, שם אפשר היה לראות את אמנון תכופות. קשף מטה היה, לא פעם בהגיע פצועים לתחנת האיסוף, אפשר היה לראותו עומד בצד, דומם וקודר ומסתכל בעבודת החובשות בפצועים המוכרים...

ביום אחד הובא גם הוא, כדור נקב את ריאותיו, ובשכבו בשעותיו האחרונות ידע כי פצעו קשה — אך לא ידע מה קרוב אליו המות. הוא הלך, נלקח מאתנו. אחד מרבים היה. אחד מאותם היקרים הרבים שנפלו. אך לא שזה היה לכלם כשם שלא שוים היו כלם ביניהם. כל אחד היה עולם בפני עצמו, שונה מחברו, מגלם בתוכו תכונות נפש וקוי אופי אחרים.

מי מאתנו לא יזכור את אמנון? גבוה, שקט וטוב היה בינינו. זכורתי באותם הימים האפורים בנגב, כשהיינו מתאספים כמה חברים לאחד האהלים, פעמים שמחים ורועשים, פעמים עצובים ומהורהרים — היה אמנון יושב בפנה, החליל בידו והוא מחלל לעצמו ולכל החפץ. נוכחותו בלבד הביאה עמה כעין שקט מיוחד. מה שונה היתה גישתו לאדם, אופן שפוטו! בראש וראשונה שקל אם ישר הוא או לא. הוא היה קנה המדה לאמת וישר.

כמה יפה ידע לקחת ולראות כל דבר מצדו הטוב. במכתביו הביתה מזמן היותו בצפון, בכפר סולד, הוא מספר על התנאים הקשים, על האוילה, אך הכל מלווה בכל כך הרבה הומור, כך שאותם התיאורים הקשים מאבדים את מרירותם. אמנון חלה ונחלש מאד. אסור היה לו להשתתף בקרבות בנגב, אך הוא לא יכול היה להשלים עם זה שכל חבריו יצאו לקו הראשון והוא ישאר בעורף.

הארז השביעי נגדע, הספד מאת אסתר סלור

תמונה 70 - אסתר ליד הקבר בדורות

הארז השביעי נגדע

אנסה: להחזיר את הימים אחורנית. אנסה להעלות כאן את ימי הנגב.
אהלים קטנים ומאובקים, תעלות רבות, גבעות בודדות ועצים דלים, הרבה
מן האפור והעצוב ומעט מן הבהיר והטוב.
היינו מצפים. היינו מצפים יום יום למשהו חדש... החלו השמועות סובבות
בינינו: הקץ להפוגה. מתכוננים לפריצת הדרך. יש לשחרר את הנגב המנותק...
רוחות חדשות החלו מנשבות.
ערב בגבים. אנו מסובים סביב שולחנות מארכים. ידענו: מחר יחול הדבר
הגדול והרץ. אנו מצפים לרפי המ"פ שיבא להשמיענו את העומד להתרחש.
הרוחות אינם מעודדים ביותר. יש צורך לסעת אמונה חדשה, מרץ רב.
רפי נסנס ואומר: "מחר יחלו הקרבות". על החברים הוטלו משימות קשות...
אני צופה לפני החברים הפנים מתבהרים ומוכיחים על אמונה ותקווה.
התלהבות לקראת יום המחרת.

לאמנון - שיר מאת אסתר סלור

אמנון

ידעתי, לא תשוב עוד,
ידעתי, כי יסחף הגשם קברך;
ידעתי — לא אתע.
אך יש אזכרה המפעול הלו
והשדות מעברים
— ואנו בו הולכים.

ידעתי, משפטך שהוא היה לי אחרון.
ידעתי, כי צחוקך מאז שוב לא ירן.
אך יש אזכרה —
הל שחום, עפר תחות, ואנחנו כה יושבים...
תמיד, אכן תזכר, רק תמול היה.
ישו האתמולים.

ידעתי, כאשר ימים יחלפו
ורק אכן תצין את המקום,
— אבואה חרש, חרש, כאשר אהבת.
ומתת פרחי-שדה לך אביא.
תמו ידך לי וגצא בשבילי,
ופה תהא שעת אותו ערב —

אסתר

04-6708476 (אסתר) סלור

81186 44

058-760189 147.9.57

152 85 ידואל

מכתב 49 - 18.10.1948. קרב טריז בית חנוך - המכתב האחרון.

לאימא אבא וגדעון שלום

והנה דברו דברו עד שפרצה מלחמה בנגב. העניינים מתקדמים בסדר. חיל האוויר שלנו רוכב על הערבי לחלוטין. חיל הרגלים שלנו חזק וממושם יותר, בקרוב תפתח הדרך לחלוטין. בינתיים אני כבורג בתוך כל המכונה, ממשיך במקצוע הרגיל, יש לי מידת ביטחון יחסית. הרבה לא יכול לספר לכם. אספר לכם פרשת עמידת גבורה במשלט. נתפס משלט ועמדותינו לא היו טובות ביותר. הערבים הפגיוזו במשך כול היום בשרפנלים, היו פצועים רבים, אבל המשלט לא נעזב. אילו היו ערבים במקומנו ודאי היו בורחים מהתחלה. האוכל כאן מחורבן, אוכלים מקופסאות, ולא הרבה. כלילה קור כלבים, הסגתי שק שינה, וגם שם אני קופא מקור...

אמנון ליבוביץ, דברי חברים לזיכרו. מתוך "ארזים שגודעו"

אמנון ליבוביץ

(נפל ב"ח תשרי תש"ח — 21.10.48)

נולד ב-17.11.1930 — כ"ח חשוון תרצ"א בראשון-לציון. גמר את ביה"ס העממי בראשל"צ בתצטיינות. היה תלמיד מקשיב, שקט, חושב, אינו מרבה להג אך כשהיה מתבטא בכתה היו דבריו קולעים ושקולים. בבית הספר העממי גילת כשרונות ויכולת רבה והוכחה לכשרונותיו ולימודיו המצויינים — הסטפנדיה שקבל לבית הספר המקצועי ע"ש מכס פיין. אמנון היה איש המחשבה, הלימוד והמעשה כאחד. התגלם בו הכשרון לשלב ולאחז את המקצועות ההומאניים, הריאליים והמקצועיים כאחד.

היה מדריך בתנועת „הנוער העובד” ולה הקדיש הרבה מזמנו. התעמק בבעיות הנוער העזוב והעובד וכאב את כאבם לא רק בלב. הוא נתן בסוף לכאבו במרץ הרב שהשקיע בסניף בשעות הרבות, ושהקדישו להעלאת רמתם התרבותית של נערים מוכיגורל ומרובי-סבל. חניכיו חבבוהו מאד ותלו אמון רב במדריכם. אמנון גמר את בית הספר המקצועי ע"ש מכס פיין. בתקופת לימודיו בבי"ס זה נתגלו בו כשרונות אמנותיים: הוא הרבה לצייר, לעסוק בקשוס הסניף, הוא ניגן על מנדולינה, חליל ומפוחית-יד.

בהיותו חדור רוח חלוצית שינק בתנועת הנוער הצטרף לגרעין. השתתף בקרבות בגליל, בחזית המרכז ובמערכה לפריצת הדרך לנגב — בה נפל בסרם מלאו לו 18 שנה. נקבר בדורות.

ו.ת. י"ח קמ"ח

האנשים האלה צועדו אל
 ביתם החדש בקרית יואל. הם
 חשבו שהם יוכלו להקים
 קהילה חדשה. אבל הם
 לא ידעו שיש להם חברים
 וזו לא היתה פתח חדשה
 פתח ואלו חברים רבים, את כל
 הדין והאמת לא ידעו ולא
 אחד מהם. הם חשבו ש
 עתה הם יוכלו לעשות
 וידעו. אל רבים

וזהו אחד מהם. הם חשבו
 כי רבים קיימות היה זה
 אינו ידע מהו אמת. הן
 חשבו וחסידים שזו היתה
 ופניה לא (פסק וקולות) הם
 כמד וידע חלטה אמת
 (בצדק) כן להחליט רק
 זכרם. זה היה אנוש קטן.
 וזהו אחד מהם. הם חשבו
 שהם יוכלו לעשות. הם
 חשבו שהם יוכלו לעשות.

הם חשבו שהם יוכלו לעשות.
 הם חשבו שהם יוכלו לעשות.

מכתב 35 - צפת 3.5.1948 "אחרי שעשינו עבודה טובה ומצליחה"

"המצב כאן מרומם אחרי הניצחון על עין זיתון", הכדורים המסוכנים היו באים משם, הכפר הרוס ברובו הגדול, הבית היחיד הוא המסגד שלהם... אנשי צפת מסתכלים עלינו כעל צבא המשיח, ממלמלים ברכות כמו "הברוכה"... כמה ימים ולילות לא ישנתי, כשמורידים נעל, זה מורגש ברדיוס די גדול... מאז בואי לכנען לא התקלחתי אף פעם.

אחרי הצהריים אל גבעון אלפים

היה לנו נאמץ כל יום מנחתנו גדולה

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

עצמנו ליום של המחרת בלילה ויאלץ (כס)

היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

אז היה לנו יום יפה וליקחנו את המזלנו כלם

22.3.48

שלום לך משה.

היום זה זמן רב שכתבתי לך ואתה לא

כתבת לי. אני מניח שאתה עסוק

בדברים אחרים. אבל אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

שהוא חשוב מאוד. אני חושב

מכתבים מאמנון

מכתב 1 - כינרת 12/1/1948 אמנון מצטרף לגרעין ארו

יו"ר האגודה

לאלהא זאמא וקצוין פיקנים שלום
הפצת שלום אכנת זמר 2 .
אגידיו . כמז מזכר א. זאמא שלום
זמר 2 זאמא החברים שפז אהל
זאמא אהל אהל . א .
במזמרת שפז אכני זאמא האהלים
במזמרת שפז אהל זאמא אהל
במזמרת אהל .

1. זאמא זאמא . 2. זאמא
3. זאמא זאמא . 4. זאמא
5. זאמא זאמא . 6. זאמא
7. זאמא זאמא . 8. זאמא
9. זאמא זאמא . 10. זאמא

אמנון

באוקטובר, הביאו את הפיקוד המצרי להחלטה על נסיגה כוללת של כל הכוחות המצריים שנמצאו לאורך החוף, מן הטרז צפונה".

עם הגעתה של שיירת הנסיגה המצרית הראשונה לקטע הכביש שבין יד מרדכי לבית חנון, פתחו עליה כוחות הגדוד השלישי באש כבדה, לאחר שתפסו משלטים נוספים משני צדי הכביש (-הרחבת טריז בית חנון). באין ברירה העבירה המפקדה המצרית את ציר הנסיגה לשפת הים, שם התקינו מהנדסים מצריים דרך רשת, (רשתות ברזל על החול), שאפשרה את נסיגת הכוחות המצריים בכלי רכב, לאורך חוף הים.

עד ה- 22.10 נפרצה הדרך לנגב. רצועת הרוחב בין מג'דל (אשקלון) לבית גוברין בותרה ונוצר "כיס פלוג'ה"*** (ראה מפה). באר שבע נכבשה על ידי חטיבת הנגב (20.10).

האויב המצרי הוכה. מערך הכוחות המצריים התפורר. הצבא המצרי סיים את ניסיונו היומרי לכבוש את תל אביב - בכישלון מהדהד.

ליקט וערך: עודד איתן - חבר לנשק של אמנון, איש הכשרת ארז. אחיו רפי איתן הוא איש השב"כ, שהיה בין לוכדי הצורר הנאצי אייכמן. השלמות: גדעון לבב.

****כיס פלוג'ה - היום אזור צומת פלוגות, מושג שלי הוא ברור, אבל לא ברור לקוראי הדור הצעיר. הצרה התחילה כאשר הבריטים מסרו את המבצר - "משטרת עירק סווידאן" לידי הערבים. מבצר זה חלש על נגבה וכול הסביבה. המפקד פונדק חשב לקבל לידיה את המצודה על ידי איומים על המפקד הבריטי, אבל היה מי שהאמין כי המשטרה תימסר ליהודים וכך נכשלה התכנית. ניסיונות שלנו לכבוש מבצר זה, נכשלו, בעיקר בגלל חוסר אמצעי לחימה, בעקבות כיבוש משלטי הצומת, כאוכבה וחוליקאת נשארה בריגדה מצרית, החטיבה הרביעית, נצורה באזור קטן, סביב הכפר פאלוג'ה ומצודת עיראק סווידאן. לאחר תום מבצע יואב, המשיך צה"ל לפעול להדוק הכיתור סביב כיס פלוג'ה. במקביל נעשו מספר ניסיונות לכבוש את משטרת בית גוברין, שגם אותה קיבלו הערבים במתנה מהבריטים, וזה כדי למנוע מעבר בין הכוחות המצריים בהר חברון וכיס פלוג'ה. בכיס פלוג'ה בלטו שני מפקדים: גנרל נאצר וגנרל נג'יב לימים הם סלקו את המלך פרוק ותפסו את השלטון במצריים.**

פלוג'ה, סיפור אישי. כאשר הייתי חניך בנוער העובד, סיפרו כי מחר מקימים ישובים חדשים. היה זה במוצאי יום כיפור 6 לאוקטובר 1946, כאשר עלו על הקרקע בנגב, 11 קיבוצים חדשים. בכול המושבות ובקיבוצים הכינו מבעוד מועד, משאיות עם חלקים של צריפים וחומרים שונים. לכול ישוב הכינו שיירה שיצאה לדרך במוצאי יום כיפור. כעבור שנה לערך, יצאנו לטיול מטעם בית הספר. חלק מהציונות הייתה להכיר ישובים חדשים. ישוב חדש כזה היה קיבוץ גלאון, אחד מתוך ה 11 הנזכרים. בכדי להגיע לקיבוץ זה, היה עלינו לעבור בפלוג'ה. הרחוב היה שחור משחור עם ערביות וערבים. זרקו עלינו מטר אבנים, הנהג הגביר מהירות, עבר משם במהירות. וכך הגענו

113, את משטרת עיראק סואידן ואת משלטי כאוכבה וחוליקאת. המשימה הוטלה על הגדוד הראשון של חטיבת גבעתי, גדוד מאומן וותיק קרבות. יחידה של נשק מסייע הועמדה לפקודת הגדוד.

בשעה 22.30 של ה- 16.10, נמצאו הכוחות בקו הזינוק לכיבוש המשלטים 100 ו- 113. בשעה 24.00 הושלם כיבושם. עד למחרת בערב, לאחר קרבות קשים, נכבשו 2 משלטי הצומת (המשלט הצפוני מבין השניים פונה ע"י המצרים, ללא צורך בהסתערות לכיבושו). בלילה שבין 17 ל- 18 באוקטובר העמיקו לוחמי גבעתי דרומה, וכבשו את משלטי כאוכבה הצפוניים.

הגדוד הראשון של חטיבת יפתח נכשל בניסיונו לכבוש את השולט שבמשלטי חוליקאת, עקב תגבורת חזקה שקבלו המצרים מבית טימא. מתחם זה עדיין חסם את התנועה החופשית לנגב.

טריז בית חנון

רכס הגבעות מול בית חנון, כונה במערכה זו "טריז בית חנון". 15.10.1948, שעות אחה"צ. פלוגה ג' של הגדוד השלישי, מגדודי חטיבת יפתח - פלמ"ח נערכת לקרב. מחלקת "ארז", היא אחת משלוש מחלקות בפלוגה ג', בכוננות יציאה למבצע יואב. מטרת המבצע - פריצת הדרך לנגב, הסרת המצור וסילוק הצבא המצרי מדרום הארץ. משימתה של פלוגה ג' - כיבוש רכס הגבעות המשתרע צפונה מפרדס בית חנון ועד לגבעה הגולשת אל הכפר דימרה, לכל אורכו (כ-700 מטרים). רכס גבעות זה שלט על צפון רצועת עזה ועל כביש עזה - מג'דל-אשדוד. מכביש זה מסתעף כביש מג'דל-פלוגה-בית ג'וברין.

לכל אורכם של שני כבישים אלה שלט הצבא המצרי, שצר על הנגב מצפון. אלה עורקי תנועה ראשיים בעלי חשיבות אסטרטגית מן המעלה הראשונה. מטרת תפישת רכס הגבעות שמצפון לבית חנון - לשלוט שליטה מוחלטת על הגירה כולה, לחסום את דרכי התנועה והאספקה ואת דרך הנסיגה של הצבא המצרי ולהביא לנסיגתו דרומה לאורך חוף הים. את דרך הים תוכנן להשאיר פתוחה, לכיוון אחד-דרומה לעזה-אל עריש.

גבעות רכס טריז בית חנון, נתפסו ללא קרב על ידי לוחמי הגדוד השלישי של חטיבת יפתח, בלילה שבין ה- 15 ל- 16.10. התפיסה הייתה קלה, שכן האזור לא היה מאויש בכוחות מצריים. הקושי נוצר עם אור יום ה- 17.10 ובימים שלאחריו. ההגנה על משלטי הטרז עלתה בקורבנות רבים, ביניהם אמנון ליבוביץ' וחברו לגרעין מנחם סובול. ביום 17.10.1948 נפל בקרב מנחם סובול, תוך כדי תצפית וירי אל האויב המסתער. למחרת, ביום 18.10.1948 נפל בקרב אמנון ליבוביץ', בהשיבו אש לעבר האויב המנסה להעביר כוח מצרי בכביש שלמרגלות הרכס. אש רובים ומקלעים, אלפי פגזי תותחים ופגזי מרגמות פגעו בלוחמים. הקטלניים ביותר היו פגזי שרפנל, המתפוצצים

כיבוש עיראק אל מנשיה, משטרת עיראק סואדון ומוזביר ומוצבים עד "הצומת", והלוחמה בגירת הציר המזרחי רוחמה - גת, הוטלה על הגדוד השביעי של חטיבת הנגב, ועל גדוד הטנקים 9 מחטיבת השריון.

על חטיבת גבעתי הוטל לתקוע טריזים קטנים מזרחה לעיראק אל מנשיה ובאזור חמאמה וחירבת אראעי.

לרשות הכוחות הועמד סיוע ארטילרי ומרגמות כבידות, בעוצמה שלא נראתה עד מבצע יואב בקרבות מלחמת העצמאות.

הביצוע - 15.10.48

כל הכוחות מוכנים בבסיסי היציאה. צה"ל מוסר הודעה למטה האו"ם, כי שיירה ישראלית יוצאת מכרטיה, דרך הצומת - לעבר הנגב. בהגיע השיירה למתחם המשלטים המצריים בצומת, נורתה עליה אש כבדה ואחת המכוניות הוצתה. השיירה נסוגה חזרה לכרתיה. הצבא המצרי הוא שהפר את הפסקת האש. ובכך ניתן האות לפתיחת מבצע יואב.

18.00: שדה התעופה באל עריש מופצץ ע"י מפציצים ומטוסי קרב ישראליים, בהפתעה מוחלטת. חלק ממטוסי האויב נהרסו על הקרקע. מאז הושגה עליונות אווירית ישראלית במבצע זה. מופצצות העיירות: מג'דל, ובית חנון והעיר עזה.

20.00: גדוד 9 מופצץ את מסילת הברזל בגבול המצרי. מוקש כביש רפיח - חאו יוניס מערבית לקיבוץ נירים. הוטרדו באש מחנות ומוצבים מצריים בעורף. המצרים מפנים כוחות להגנת קווי התחבורה בעורף. זאת הייתה פעולת הסחה מוצלחת מהיעדים העיקריים.

הלילה שבין ה- 15 באוקטובר ל- 16 בו: ננעצו הטריזים. הגדודים הראשון והשלישי של חטיבת יפתח יצאו מקיבוץ ניר-עם מערבה, ותפשו מערך של משלטים, מצפון מזרח ומצפון מערב לבית חנון, בין בית חנון ל דימרה ובאזור דיר סנייד. פוצצו גשרים על הכביש בקטע בין יד-מרדכי לבית חנון. הותקפה באש התחבורה המצרית שעברה בכביש.

הטריז השני ננעץ בין עיראק אל מנשיה לבית ג'וברין, על ידי הגדוד השלישי של גבעתי. מוצבים מצריים לאורך הכביש נתפשו ללא קרב. נותקה הדרך למעבר הצבא המצרי לעבר בית ג'וברין.

בשעות הבוקר של ה- 16.10: התקפת הגדוד השביעי של חטיבת הנגב, בשילוב עם גדוד השריון 9, לכיבוש עיראק אל מנשיה - נכשלה. הכוח נסוג ובעזרת כוח השריון שיניו בתכנית: מקום פריצת הדרך לנגב הועתק מעיראק אל מנשיה, אל הכביש הראשי לנגב. הוחלט לכבוש את משלטי הצומת (2 משלטים), את המשלטים 100 ו-

ההפסקה הזמנית של הקרבות, עם ההכרזה על כניסתה לתוקפה של ההפוגה השנייה, נוצלה - מעבר לפעילות הביטחון השוטף, איוש המשלטים והמלחמה על התילים - לתכנון מבצע צבאי רב היקף שתכליתו - פריצת הדרך לנגב: לא עוד הסתפקות בשליטה על צירי תנועה ועל פרוזדור צר והחזקה בו, אלא מיגור הכוחות המצריים וסילוקם משפלת החוף, מפאתי אשדוד ומציר מג'דל - בית ג'וברין. ולכך היה דרוש כוח רב עוצמה (הגדול ביותר האפשרי). למבצע המתוכנן נקבע השם "מבצע יואב", על שמו של סגן אלוף יצחק - יואב דובנו, קצין ההדרכה של הפלמ"ח ומפקד קיבוץ נגבה, אשר נפל ביום 21 במאי 1948, בקרב - הגנה על קיבוצו מפני התקפות הצבא המצרי. על שמו נקראה גם משטרת עיראק סואידן - "מצודת יואב".

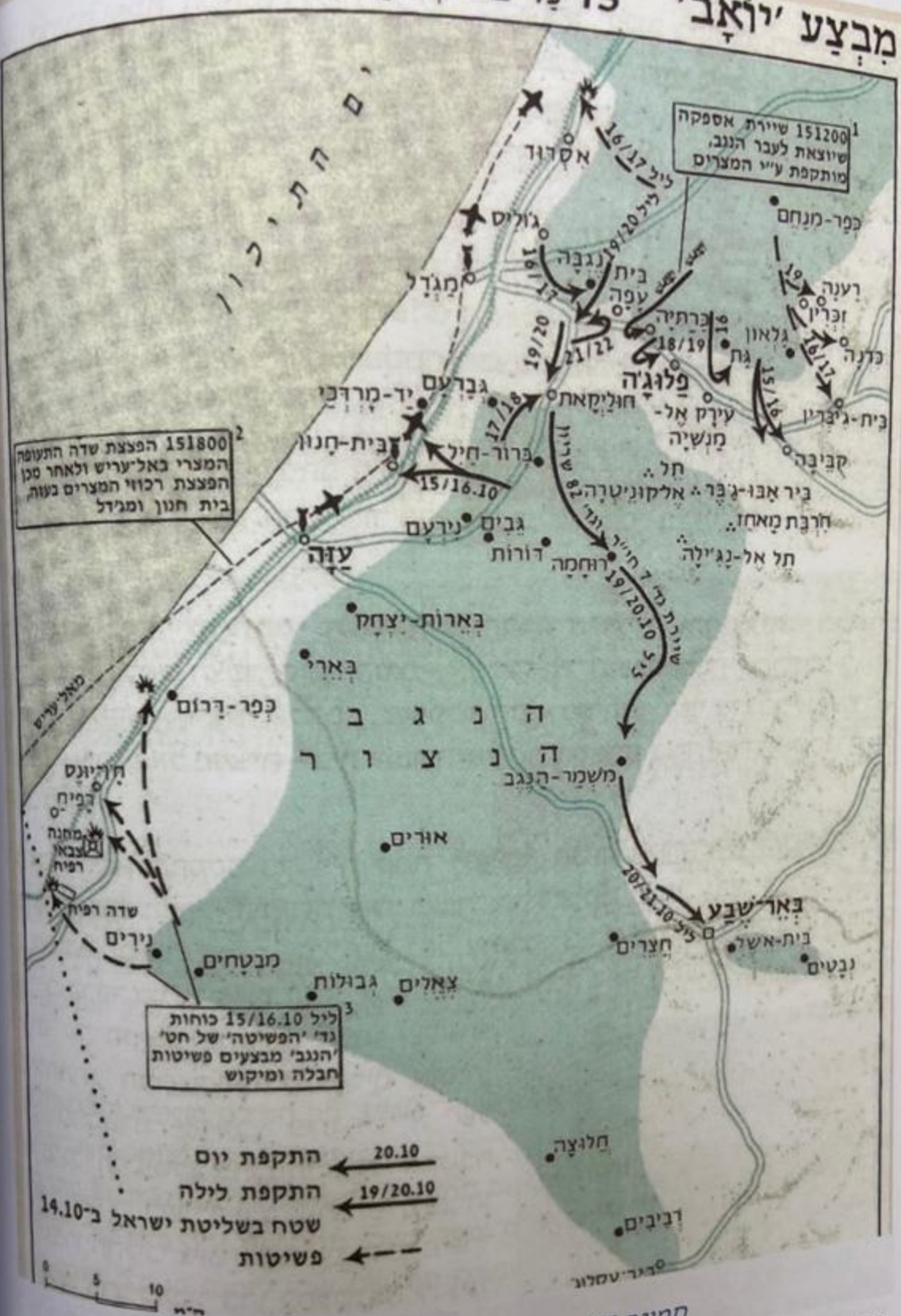
למבצע יואב הוקצו הכוחות הבאים:

1. חטיבת גבעתי עם 5 - גדודים, אשר החזיקה בשטח שמצפון לכביש מג'דל - בית ג'וברין.
 2. חטיבת יפתח, אשר החזיקה במרחב הנגב מסוף אוגוסט, במקום חטיבת הנגב שעלתה להתארגנות. נמנו עליה הגדוד הראשון והגדוד השלישי.
 3. חטיבת הנגב שעמדה לסיים את תקופת החופשה וההתארגנות. במבצע יואב שותפו 2 מגדודיה: הגדוד השביעי והגדוד התשיעי.
 4. לאחר פתיחת מבצע יואב, צורפה אליו חטיבת עודד, אשר הורדה מן הצפון.
- כל הכוחות הללו היו מאומנים ועתירי ניסיון קרבי.
- הוסף לכך גדודי שריון ותותחנים, סיוע של חיל הים, וסיוע אווירי שהלך והתעצם.

התכנית של "מבצע יואב":

1. תפיסת טריז שישתרע מאזור בית חנון ועד לחוף הים, במטרה לאיים על הכוחות המצריים שמצפון לו בניתוק ממקורות הלוגיסטיקה שלו באזור עזה, רפיח ואל עריש.
 2. כיבוש הרצועה בה מחזיק הצבא המצרי משני צדי כביש מג'דל - בית ג'וברין, מחוף הים במערב, באזור העיירה מג'דל ועד לבית ג'וברין במזרח, תוך חיסול הכוח המצרי העיקרי, שהתפרס לאורך הציר ותוך חבירת כוחות צה"ל, הפועלים בתוך הנגב המנותק, עם הכוחות הפועלים מצפונו, ובכך לסיים את המצור הסוגר על הנגב.
 3. תקיפת דרכי התחבורה של הצבא המצרי בקטע עזה - אל עריש ופגיעה בשדות התעופה המצריים באזור אל עריש (גדוד הפשיטה של חטיבת הנגב). פגיעה במטוסים המצריים בעודם על הקרקע (חיל האוויר).
- ביצועו של טריז בית חנון הוטל על הגדודים הראשון והשלישי של חטיבת יפתח.

3. מבצע יואב - 15 עד 22 באוקטובר 1948 מבצע 'יואב'

תמונה 65 - מפה הקרבות של מבצע יואב
מפקדי הגדוד: אורי יפה, שלום חבלין, גידי אילת, מולה כהן, משה קלמן.

מאיר כהן נפל. מותו השפיע עלי קשה, זה היה הקורבן הראשון בגרעין שלנו. אני לא יודע עד כמה הכרת אותו, ואם הכרת אותו אזכר ודאי אותו. בחור עדין כזה לא ראיתי, משהו כמעט בלתי מצוי, נפש אצילה בלי הגזמה. למד בבית ספר ערב זכה להדריך באותו בית ספר. בכלל היה אהוב ואהוד על כולם. אחיו נהרג מפצצת מרגמה שמצא בחולות ראשון. אתה זוכר ודאי את הוויכוחים עם הועידה הששית של הנוער העובד. ודאי זאת התקופה שמנחם התחבר אתו ביותר. בכלל כאן בגרעין מנחם התקרב אלין מאוד, ואף אני מצאתי בו עניין רב, בכלל אדם שאפשר לדבר אתו. זה חשוב כאן אצלנו ואצלך ביחוד. שבאמת לפעמים אני חושב אם באמת אני מתאים לאותה חברה או לא. מאיר נפל בהסתערות הראשונה על צפת. עלינו על המצודה זאת היא כיפת-גבעה ששולטת על צפת. והעניין לא הלך, נסוגונו עם אבדות. מאיר עם המחלקה שלו היו בנקודה אחרת. עם הנסיגה שלנו הם נשארו מנותקים במשך יום שלם ומופקרים להתקפות. באחת ההתקפות נפגע מאיר בלב, הספיק לדבר משהו ונדם. הוא פתח לנו את ספר הדמים. השני הוא **עמוס בן פורת** שהיה אתי במחלקה. בהסתערות השנייה הצלחנו מאוד. גם כאן אבדו 8. הפעם גם הסתערתי על המצודה. זה היה משהו עצום, החברה ממש כמעט, השתוללו משמחה. ואף אני בתוכם. יחד עם המצודה נכבשו שני מבצרים - בתים ששימשו עמדות מפתח חשובות. וכך לא ראו הערבים דרך אחרת אלא לנוס. ודרך אגב חשבנו שעוד רבה העבודה, לנקות אותם מכל צפת. הסוף היה כמעט הפי אנד, ואפילו המשטרה שהייתה מבצר עוז, נכבשה גם היא, בעצם העכברושים עזבו אותה.

שלושה ערבים תפשו את גג המשטרה העירונית, אלא שלא יכולנו לגשת אליהם. בלילה, אחד מהם הצליח לברוח מהגג- 3 קומות, על אף השמירה המוגברת... זה עתה נודע לי על נפילת גוש עציון - זיפט, מחר צריכה לקום המדינה. מה יהיה לא ידוע, נקווה שנמשיך "לסדר" אותם. אור וצל בערבוביה... אמנון

תמונה 43 - עמוס בן פורת נפל בצפת 8.5.48. תמונה 44 - מאיר כהן נפל בצפת 6.5.48

על עמוס ומאיר קרא עוד: מפי לוחמים: הקרב לשחרור צפת, מאת מנחם נייפלד.

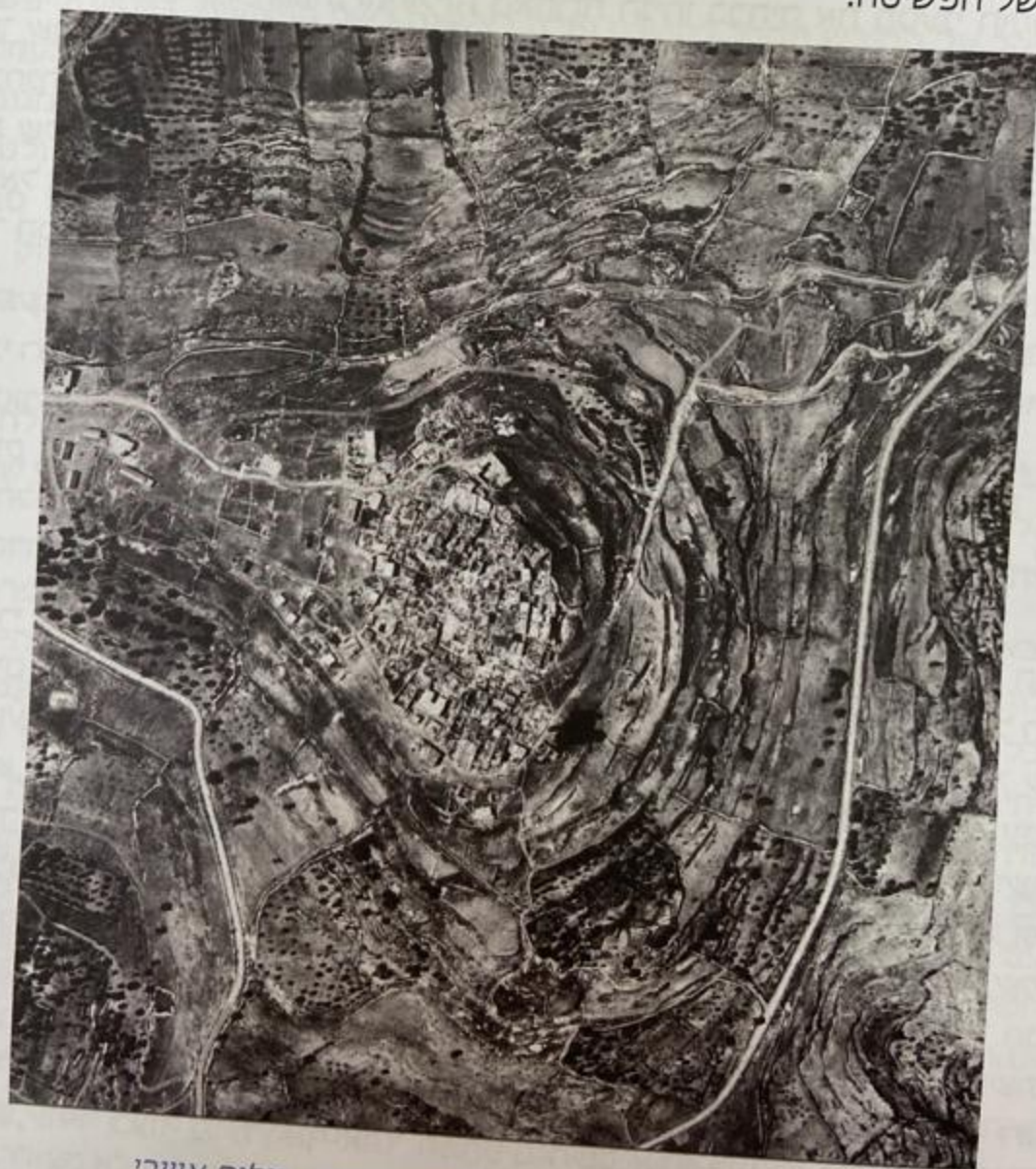
תמונה 34 - אמנון "משכמו ומעלה" בקורס קשר. מפקדת הקורס היא "הנערה עם האקדח"

קורס קשר ראשון לקשרים קרביים של הפלמ"ח, התקיים במושב קדימה בעמק חפר. הקורס התחיל בתחילת אפריל. עד אז לא היו מספיק מכשירי קשר לפלמ"ח, בעיה שגרמה תקלות חמורות במבצעים. כמו למשל הפעולה בנבי יושע שעלתה בקורבנות רבים. הגעת מכשירי הקשר הייתה סוד צבאי, כך שאמנון לא כתב ולא הודיע לנו על קורס הקשר. מיד לאחר הקורס, נשלח כתגבורת לרמת יוחנן. (ראה בהמשך)

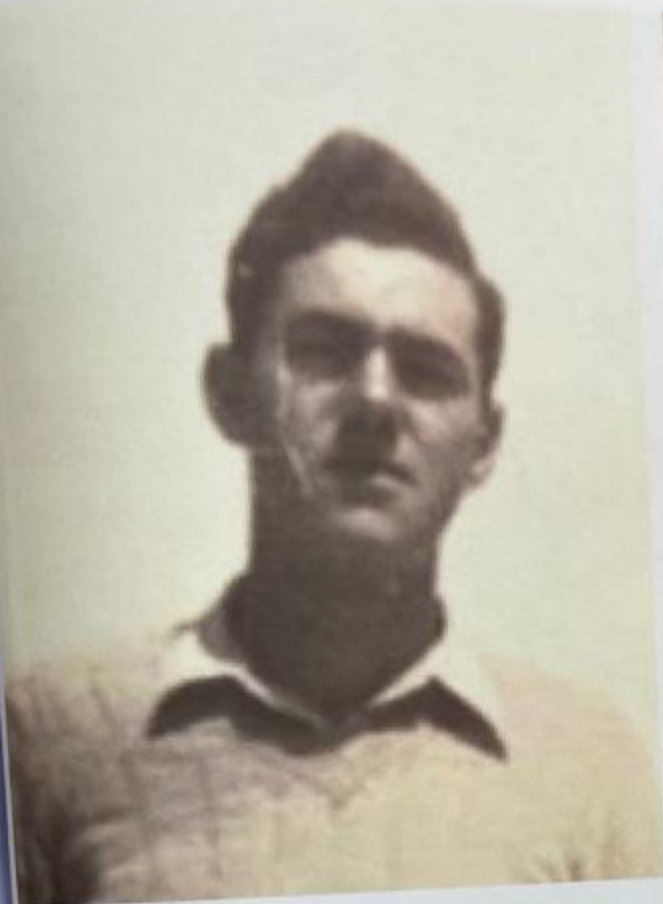
פיתוח מכשיר קשר נישא - מ.ק. 20, החל בשנת 1940 על ידי צוות קטן של מהנדסים בחברת מוטורולה בארצות הברית. החברה קיבלה חוזה לפתח ולייצר מכשיר קשר נייד עבור חילות הרגלים. צוות קטן הצליח להתגבר על מכשולים רבים ופיתח מכשיר שהפתיע לטובה ביכולות שלו את קציני הח"ר והקשר של הצבא, שהציבו מגבלות של עמידה בזעזועים, תנאי טמפרטורה קשים. המבחנים עברו בהצלחה מלאה, והחברה החלה בייצור סדיר. בסך הכול ייוצרו בשנות המלחמה כ- 50.000 מכשירים. הכנסת המכשיר לפעילות מבצעית של כוחות הקרקע הייתה מהפכה בנושא שליטה, תיאום הכוחות והבקרה. משקלו כולל סוללה חילונית היה 20 ק"ג. הסוללה הספיקה ל 4 שעות בלבד. זה היה לפני המצאת הטרנזיסטור, תקשורת לוויינית ומחשב. צה"ל קיבל כמה אלפים. נערכו קורסים בבה"ט 2 להחזקתם.

נפץ לעזרת גוש-עציון. למרות השעה המאוחרת - 01.00 בלילה כשלפניהם עוד כ-25 ק"מ, בדרך העוברת בקרבת כפרים ערבים עוינים, במעלה הר-חברון. עם אור ראשון נתגלו על-ידי ערבים משכימי קום באיזור הכפר 'צוריף'. במקום, התפתח קרב עז, בין המחלקה לבין המוני ערבים שכתרו אותה. תוך כדי תנועה עם פצועים לעבר רכס הסנסן הגבוה, שם התבצרו הלוחמים על גבעה אליה הגיעו, מוואדי עצינה העמוק שלמרגלותיה. רק כשאזלה התחמושת של הלוחמים, הצליחו הערבים להסתער על הגבעה ולרצוח את כל 35 הלוחמים. זו הייתה אחת המכות הקשות שנחתו עלינו בתחילת מלחמת השחרור.

פלוגת הפלמ"ח יצאה לדרכה מבסיסה בהר-כנען ב- 14.2.48, בשעה 17:00, במסע רגלי קשה בשטח בוצי וטרשי, אל סעסע שהיה ישוב בראש הר, כאשר מדי פעם מתחדש הגשם, עד לנקודה הנמצאת כשני ק"מ מהכפר. כאן בהמשך ישנו תיאור מפורט של הפשיטה.

תמונה 33 – סעסע ומיסביב לה טרסות. צילום אווירי

תמונה 32 - אמנון על המרפסת במיגדל.

בפרקים הבאים נרחיב ונדגיש את פעולות הגדוד השלישי והקרבות והמיבצעים שבהם השתתף במסגרת הגדוד השלישי, של חטיבת יפתח. נשתדל להרחיב מבצעים וקרבות שבהם אמנון השתתף, פרקי גבורה מופלאים של לוחמי הגדוד השלישי. נוסיף גם חומר רקע להבנת המערכ המלחמתי והקשר ההיסטורי, במיוחד לדור הצעיר.

הפשיטה על סעסע - 14.2.48.

הבולטת בתחילת מלחמת העצמאות הייתה הפשיטה על סעסע. סעסע ישוב ערבי מבודד, גבוה מאוד, רחוק מאד מכל ישוב או בסיס יהודי. פעולה זו באה בעקבות נפילת הל"ה*, בכדי להוכיח לערבים ולעצמנו כי יש מחיר לתוקפנותם, וכי יש לנו זרוע ארוכה!!!

* הל"ה - 35 לוחמים, אנשי הפלמ"ח והח"ש, יצאו בפיקודו של דני מס, בלילה בין 15-16.1.1948, כשהם נושאים תגבורת בנשק ובתחמושת, חומרי רפואה, מצברים וחומרי

תמונה 30 - אמנון (עומד) בהכשרה מגויסת (לברר שמות ומקום הצילום)

תמונה 31 - הגדוד התמקם במגדל להתארגנות.

ראשון משמאל אמנון ליבוביץ, 2 אחים הילזנראט. 3. דוד מקבת, 4. שמוליק פרלמוטר, 5. גדעון ארליך (גידלה)

תמונה 29 - אמנון עם מנחם ביבר בעמדת שמירה בכפר סולד
מקלע בראונינג 03 שפורק - נגב ממטוס שנפל בהאיטי.

תמונה 27 - אמנון בהכשרה מגויסת בכפר סאלד.

תמונה 28 - אמנון בהכשרה מגויסת בכפר סאלד
ליד צריף המגורים שם גר עם מנחם ביבר.

הגדוד השלישי - "הגליל" (חט' יפתח)

בתחילת 1947 אמנון התגייס לפלמ"ח. רעיון הפלמ"ח נולד מהצורך לבנות כוח מגן, וכן לייצר גרעיני התיישבות, אשר בהמשך יקימו קיבוצים חדשים. אמנון הצטרף לגרעין ארז שקם עוד בשנת 1946. בכול הקיבוצים קמו גרעיני התיישבות אלה. גדוד פלמ"ח, היה קיים כמסגרת מנהלתית מאז סוף 1944. ככול שהמצב הביטחוני הלך והידרדר, היה צורך לבנות את כוחות המגן ולהגדילם וגם לשנות מיקומם בהתאם לצרכים וההיתכחויות..

כמה שלבים בהתארגנות הגדוד: הגדוד השלישי הורכב מפלוגה ד' בעמק יזרעאל המזרחי, פלוגה ג' בעמק הירדן ופלוגה ט' בגליל העליון המזרחי. בסוף 1945 הועברה פלוגה ד' לגדוד הראשון והגדוד השלישי קיבל את פלוגה י"א שחנתה בקיבוצי עמק הירדן. זו דוגמה קטנה מתהליך זה.

הגדוד השלישי נבנה ברובו על הכשרות מגויסות והיה הגדול ביותר מספרית בפלמ"ח, היה מורכב מ 14 הכשרות, שרתו בו 300 בנות ו 500 בנים. השלבים המקדימים למלחמת העצמאות התחילו יחד עם התגבשות תכנית החלוקה, שההכרזה הייתה ב 29 לנובמבר 1947 על ידי "האומות המאוחדות". למעשה מלחמת העצמאות החלה כשלושה חודשים לפני, כלומר באוקטובר 1947. לנוכח ריכוזי הצבא הסורי ברמת הגולן, רוכז הגדוד כולו בגליל העליון המזרחי, וקיבל את הפיקוד על המרחב כולו. הגדוד קיבל את הכינוי "גדוד הגליל".

לאחר שפגה המתיחות הזמנית, נשאר הגדוד באזור במחנות פלוגתיים: הפלוגה של אמנון הייתה בכפר סאלד, עוד פלוגות בחולתה, בתל-חי, הר כנען ומגדל.

אמנון מדריך בגדנ"ע

תמונה 26 - 1947 אמנון עם מדריכים בגדנ"ע.

אני זוכר אותו מכין מקלות קפאפ (קרב פנים אל פנים) מעץ חושש שגדל בקרבת החצר. שורה עליונה ראשון משמאל 1. אברהם רחנמן (רונו), 2. (רחובות?) 3 - תדי זוסמנוביץ, 4. יצחק ביגלמן.

שורה שניה: 1, אמנון ליבוביץ עומד ראשון משמאל. 2. יאיר כמוס, 3 אראלה זיצוב, (התחתנה עם מורלה בראון) 4. הג'ינג'י אליהו מרנץ, 5. זאב דיקמן, לידו, מציץ מאחור מנחם נימקובסקי, נפל במלכיה.

יושבים למטה: 1. חיים מרקס, 2. שוקה לובין, 3. צפורה כמוס (התחתנה עם תת אלוף מנשקה אביוב), 4. שלמה פרנקל, מחזיק חצוצרה, 5. עמנואל פרידמן.

אמנון ראשון מימין, 2. משה פכט, 3. שמוליק פרלמוטר 4. מנחם ביבר. 5. עמר גינצבורג. שורה שניה: ראשון מימין: שמחון, 2. ? 3. ? 4. ?

אמנון המדריך בנוער העובד - מאת שאול ימיני

אמנון נקטף ואינו

הכרתיו בסניף הנוער העובד בראשון לציון, אשר בו חונך וחנך. "אמנון המדריך" - כך נהגו חבריו וכל חברי הסניף לקרא לו. אמנון ידע לקשור קשר אמיץ בינו לבין חניכיו בסניף, קשר אשר לא במהרה ינתק. היה מסור מאד לחניכיו ובפרט לחניכיו שבבית-ספר-ערב של "הנוער העובד" בו למדו לרוב נערים עובדים, בני עדות המזרח, אשר נאלצו לצאת את בית הספר ולעבוד בעודם צעירים לימים. אמנון היה מסור לסוג זה של נוער עזוב. לא פעם היה זועק במועצת מדריכים: "עדיין לא חדרנו לכל פרברי המושבה. עלינו לרדת לפרברים אלה ולהביא למועדון את כל הנוער הנמצא שם". איש-שיח היה להם, לנערים. לא פעם הייתי פוגש אותו בחבורת נערים עובדים באיזו פנה מפנות ראשון לציון, כשהוא מספר להם על שלום-עליכם או על איזה סופר ומשורר אחר. וכשהצטרפת כמאזין לאותה חבורה, שוב היית רואה את אותה ארשת הפנים התמימה, המלווה חיוך קל ובישני.

אפשר לומר בבטחון גמור, שאת רוב מחשבותיו בתקופה ההיא הקדיש אמנון למועדון התנועה, לקשוטו, לספריה אשר היתה תחת פקוחו ולחניכיו אשר להם דאג ואותם חנך.

מדי ערב בערב כמעט היה מופיע לבית-ספר-ערב, משוחח עם הנערים ומנעים לתלמידים ממיטב הזמירות בחלילו.

בהתמדה ובמאמצים, בכח רצונו העקשני הגיע למטרה אשר לקראתה חונך ולה חנך. הוא הצטרף לגרעין ההכשרה. רב היה הצער בסניף ובבית-ספר-ערב כשיצא את המושבה כי לכל היה אח ודואג. גם בחופשתו לא שכח את חבריו בתנועה ובבית הספר והיה מבקר אותם. במותו אבדנו חבר יקר ואיש תנועה נאמן.

שאול ימיני

תמונה 25 - כמו התמונה הקודמת

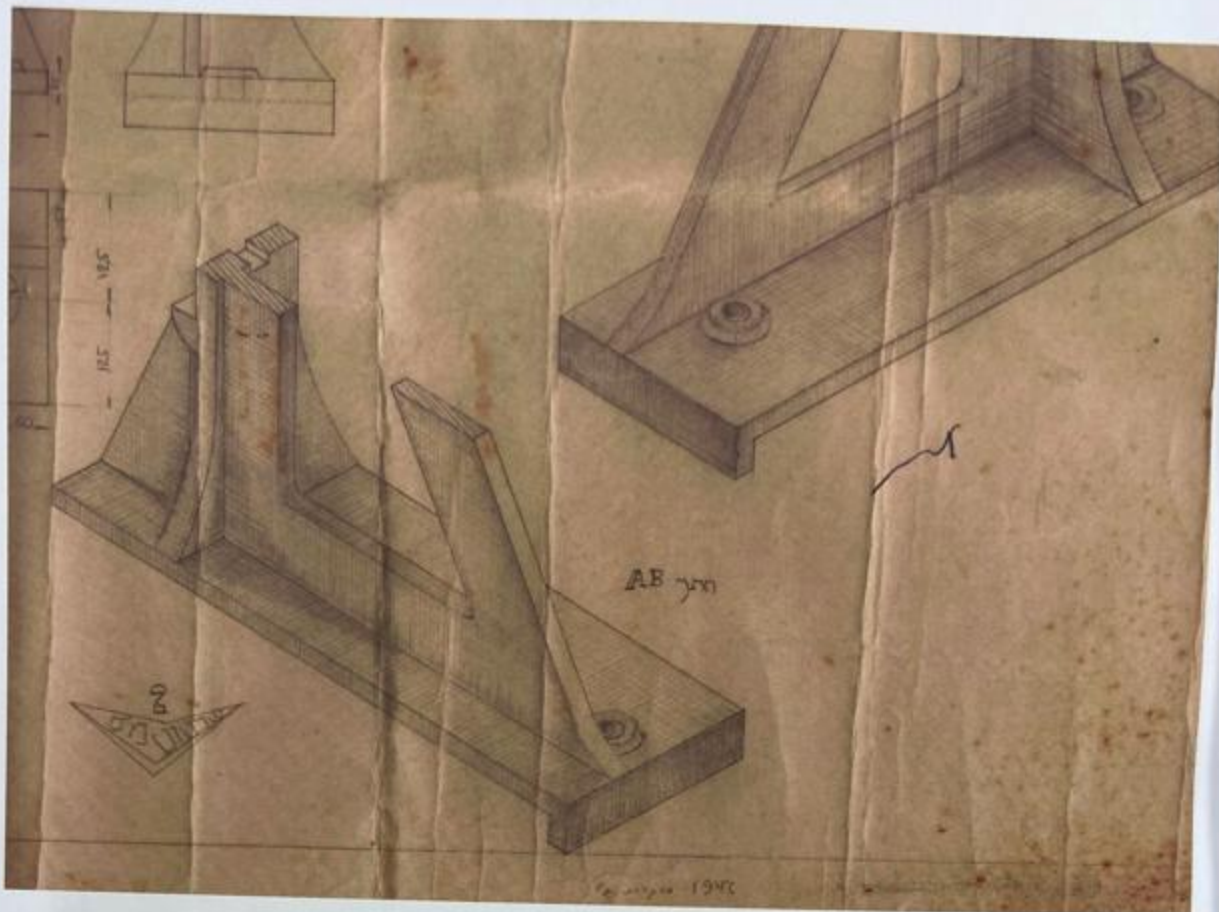
תמונה 26 - הקבוצה הבוגרת בנוער העובד 1947.

פעילות בנוער העובד

תמונה 24 - 1 במאי 1942. חניכים בנוער העובד עם המדריכה אהובה

עומדים שורה עליונה, משמאל לימין: 1 ? 2. אמנון, 3. אהובה דיסטנפלד המדריכה,
4 אברהם רוזנמן, 5 ? . שורה שניה, משמאל לימין, 1 ? 2, 3. משה פכט,
4 - אחות של רמי מזל. 5. ? . יושבים משמאל לימין: 1. ? 2. ? 3. מנחם ביבר.

תמונה 23 - שרטוט עיפרון ממקס פיין

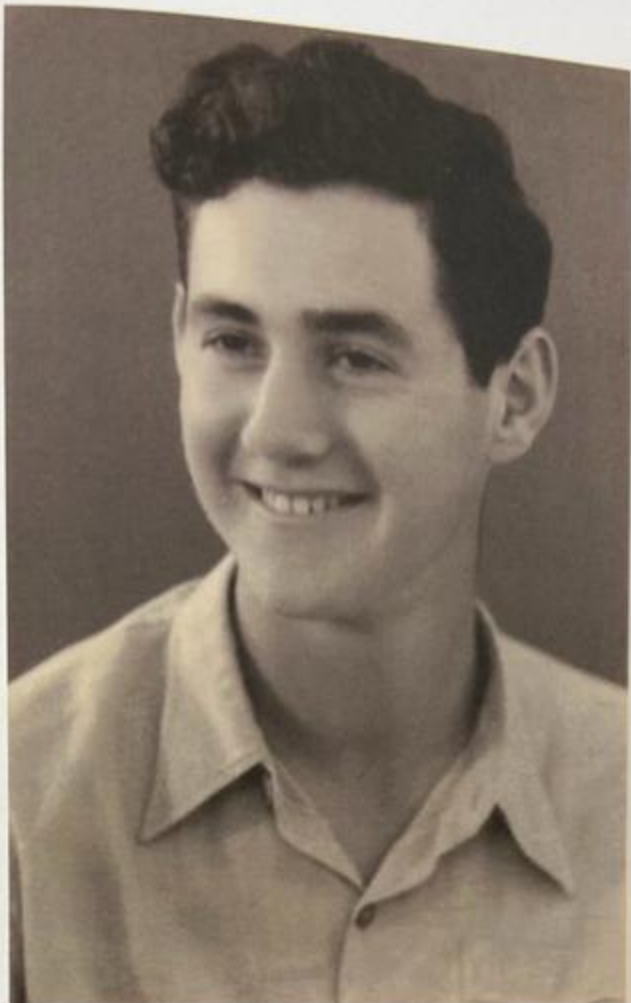
למה "מקס פיין"?

ראשית, לא היה תיכון של ממש בראשון. הייתה גימנסיה פרטית קטנה של קררי. שנית, אמנון כתלמיד מצטיין קיבל סטיפנדיה ללימודים במקס פיין. ס"ה רק שנים זכו לזה בראשון של אז. זה החמיא מאוד לאבי. אבי שהיה איש העבודה באופיו ובתפיסתו, לא ראה בלימוד בבית ספר מקצועי שום פסול, מה עוד שעבודתו כשכיר אצל חברת אביבה, לא הותירה מרווח כספי. בנוסף היו אלה עדיין ימים קשים, 1944 סוף מלחמת העולם השנייה, הראש היה בהישרדות.

"אתה אח של אמנון ליבוביץ?"

אתה לא יכול לקבל פחות מ טוב מאד!!!"

-- המחנך שרשבסקי

תמונה 21 - הצילום של אמנון בתמונת המחזור

תמונה 22 - אמנון. כרטיס תלמיד ב"מקס פיין"

לימודים בבית ספר מקצועי – מקס פיין

תמונה 20 - תמונת מחזור תש"ז - 1947

תמונה 15 - על יד הבית ברח' לובמן 5. בחזית עצי פיקוס, ליד השער גדר חיה, שאבי היה מגזמה. הרחוב בלתי סלול.

קצרה
יהודי.

תמונה 16 ליד הבית ברחוב לובמן, גדר חיה שאבי היה מגזמה

תמונה 13 - יחד עם אחי הגדול, מסתכלים באלבום התמונות

תמונה 12 - אמנון חוזר מבית הספר

אמנון חוזר מבית הספר. צילומים של הצלם ברמר. צילם בכול המושבות. היה מגיע לסיבוב צילומים. היה חוזר ומחלקם, לאחר הפיתוח במעבדתו בתל אביב. בזכותו נשמרו מזכרות רבות לילדי המושבות: ראשון, רחובות, פתח תקווה.

מימין למטה: אמנון עוזר בגינת הבית ברח' חביב-לובמן 5 (אז עוד לא היה שם לרחוב).

תמונה 10 - אמנון עם המשפחה 1934.

יושבים מימין לשמאל: שלמה ליבוביץ (אבי), מרדכי צבי ליבוביץ (סבי) אמנון בן 4.
ציפורה פייגה ליבוביץ (סבתי). עומדים: יוכבד ליבוביץ לבית אושרוב (אמי).
שרגא פייבל ליבוביץ (דודי אח של אבי, נהרג בהפצצה המצרית על ראשון 3.6.1948),
זליג ליבוביץ אח של אבי.

הצילום שלמעלה משנת 1934, נעשה בסמוך לעלייתו של סבי וסבתי ארצה. שלחו
תמונה למזכרת לקרובים בפולניה. לאבי היו שם עוד שלוש אחיות עם משפחותיהן,
אשר כולן נספו בשואה. ושני אחים משה ואבא שירדו לארגנטינה. עוד שתי בנות
דודות ובן אחות, הספיקו להגיע לארץ לפני השואה.

תמונה 11 - אמנון עם גדעון, 1939

ילדות בראשון לציון

תמונה 9 - הורי אמנון ביום החתונה.

אבי שלמה ליבוביץ היכיר את אמי יוכבד אושרוב, כאן בראשון לציון, החתונה נערכה
ב 1929

תמונה 7 - פועלי היקב, קיץ 1907. סבא רבה עם בן-גוריון

סבא רבא יהושע אושרוב מפועלי היקב הראשונים. (עומד רביעי מימין, בעל זקן, ידיים שלובות, עם כובע קסקט) עם דוד בן גוריון (עומד שביעי בשורה ראשונה, ללא כובע, יד מכופפת, מחזיקה סינר), סבא רבא עלה לארץ ב 1890 (עליה ראשונה) עם משפחתו הציונית.

תמונה 8 - בחצר היקב לאחר 70 שנה, סבא רבא נפגש עם בן גוריון

תמונה 6 - אסתר ומרדכי שאלקביץ. אסתר היא אחות של שלמה, אחות תאומה של זליג.

נספו כולם בשואה. צולם ב 15.3.1938. בעת ביקור פייבל האח (יושב ראשון משמאל). פייבל נהרג בהפצצה של ראשון 3.6.1948. בבית כמעט לא דיברו על נושאים אלה הקשורים בשואה, אבל זה היה באוויר ובאווירה. אין לי כול ספק כי השואה הייתה מאבני היסוד של דור הפלמ"ח.

תמונה 4 - רבקה ויהושע בורקובסקי (רבקה היא אחות שלמה)

ההורים של אריה, אברהם ומנחם. כולם נספו בשואה, צולם בוולקוביסק 22.2.1938, בעת ביקור שרגא האח (יושב ראשון משמאל). נהרג בהפצצה המצרית על ראשון לציון 3.6.1948 אריה בורקובסקי עלה לארץ. הוא היחידי שניצל (לא בתמונה).

תמונה 5 - מטלה (האחות הצעירה של שלמה) בעלה יהושע שלקביץ' והבת בת-שבע. ניספו בשואה. משמאל שרגא האח, בעת ביקור בדרכ'אן פולניה מרץ 1938. מימין מטלה ויהושע 1929

הכוס האחרונה בגלות וולקוביסק א/ז 1925

תמונה 2 - הכוס האחרונה בגלות וולקוביסק 1925

שלמה - אבי אמנון, יושב שני מימין.

תמונה 3 - שלמה כהכנה לעליה ארצה, לומד מכונאות, 1922.

בתמונה: תיקון מכונת קיטור בעיירה גרודנה.

מעט היסטוריה משפחתית. משפחת אבי – שלמה ליבוביץ הייתה משפחה ציונית בפולניה. האב שלמה ועוד שלושה מאחיו עלו ארצה, ההורים גם הם עלו ארצה לפני המלחמה. אח אחד ירד לארגנטינה.

תמונה 1 – ליד בית אבי בפולניה

תמונה זאת צולמה בשנת 1925 ליד "הוילה" של המשפחה בוולקוביסק אשר בפולניה, לקראת עלייתו של אבי שלמה ליבוביץ לארץ. (עומד מימין). השני משה האח היותר צעיר (האח הבכור זליג, לא בתמונה, כי כבר עלה לפניו לארץ, בשנת 1921 היה בגדוד העבודה והיה ממייסדי כפר מל"ל). האח משה עלה ארצה אחריו, גר בראשון לציון, בזמן המשבר הכלכלי שהיה ב 1929, הוא היה מחוסר עבודה. אחיו אבא הזמין אותו לארגנטינה והוא נשאר שם.

פייבל האח הצעיר מחזיק את חתול הבית, (עומד שני משמאל), עלה לארץ מאוחר יותר, ונפל בהפצצת ראשון-לציון במלחמת השחרור 3.6.1948. ועוד בן אחותו, אריה בורקובסקי (עומד אחרון משמאל), גר בראשון לציון, ולו כבר נכדים ונינים. סבי וסבתי עלו לארץ בעקבות הבנים, ואילו האחיות ומשפחותיהן המסועפות נספו כולם בשואה. בפתח הצריף עומדת העזרת "השיקסה".

מגש הקסם

אין קדינה נקני לקח
על מנש של קסמי -

חיים וייצמן

...והארץ תשקט. עין שמים אורמת
תעמקם לאטה
• על גבולות עשנים.
ואמה תעמד - קרועת לב אף נושמת...
לקבל את הנס
האחד אין שני...

היא לטקס תכונ. היא תקום למול פתח
ועמדה סרסיוס עוסה סג ואימה.
— — —
עז סנגד יצאו
נצרה ונער
ואס-אס יצעדו הם אל מול האמת.

לובשי חול נהגור. וכבדי נצלים.
בנתיב יצלו הם
קלוד וסתרש.
לא תחלימו כנגדם. לא סחו עוד פמים
את עקבות יום-הספרך וליל קר-האש.
צניסים עד בלי קץ. נזירים סמרגוצ.
ונוקסים סללי נעורים עבריים —
לם עשנים יגשו.
ועמדו לבלי-נע.

ואין אות אם סיים הם או אם קרניים,
אז תשאל האמה. שטופת-דמ-גקסם.
ואמרה: מי אתם? וסשנים. שוקטים.
יענו לה: אנחנו מנש הקסם
שעלינו קן נחנה מדינת-סיהורים.

פך יאמרו. ונסלו לרגלה עוספי-צל.
וסשאר קספר בתולדות ישראל.

נחן א.

מילים: נתן אלתרמן
נובמבר 1947

לאמנון אחי היקר!

שנים שאני רוצה להוציא ספר -
אלבום זה לזכרך. כל פעם
התחלתי ולא סיימתי.

ועכשיו ל 70 שנות המדינה, שכה
פעלת למענה, בכול מאודך
ונשמתך, שהציונות הייתה בכול
רמ"ח אבריר, אני מוצא חובה
לסיים ספר - אלבום זה. תם ולא
נשלם, כי עוד יסופר ויסופר. אתה
וחבריר עשיתם את ההיסטוריה,
דפים אלה מחברים אותך לאותם
פירורים מההיסטוריה שאתה היית
שותף להם.

היית בשבילי גיבור שלעולם לא
אוכל להשתוות אלך וגם לא
במקצת. דמעות רבות שפכתי כאן
בין דפים אלה, ואני עדיין ממשיך
להתרגש כל פעם מחדש.

זוכר אותך דואג לי ועוזר בכול דבר
קטן כגדול. מצווה עלנו לקרוא
בספר זה בכול יום הזיכרון, למען
נמשיך בדרכך, ונזכור אותך לעד!

יהי זכרך ברוך!

אחיר גדעון.

אמנון ליבוביץ'

1930-1948

כתב וערך: ד"ר גדעון לבב, 2018

